Основно училище „Неофит Рилски“, град Габрово, общ. Габрово, обл. Габрово,

ул. „Неофит Рилски“ №17, 066 80 47 92, info – 700103@edu.mon.bg

Утвърждавам:
МАЯ КОЛЕВА
ДИРЕКТОР
ОУ „НЕОФИТ РИЛСКИ“

ИНОВАТИВНО УЧИЛИЩЕ

УЧИЛИЩЕН МЕХАНИЗЪМ

ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА И НАСИЛИЕТО

за учебната 2026/2027 година

гр. Габрово

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. Предмет

(1) Настоящият механизъм урежда организацията, принципите, отговорностите и действията за превенция, разпознаване, регистриране, документиране и преодоляване на тормоза и насилието в ОУ „Неофит Рилски“ – гр. Габрово.

(2) Механизмът се прилага при случаи, засягащи ученици в училищната среда, включително в класните стаи, коридорите, двора, санитарните помещения, физкултурните и спортните пространства, при организирани от училището дейности извън сградата и при други ситуации, свързани с образователния процес.

(3) Прилага се и при случаи на кибертормоз, когато поведението засяга сигурността, достойнството, психическото благополучие или участието на учениците в училищния живот.

(4) Когато информацията сочи възможно насилие над дете извън училище, служителите действат съобразно законовите си задължения за закрила на детето и уведомяване на компетентните органи.

Чл. 2. Цели

1. Осигуряване на сигурна, подкрепяща и приобщаваща образователна среда.
2. Недопускане и своевременно преустановяване на тормоза и насилието.
3. Формиране на култура на уважение, толерантност, съпричастност и отговорно поведение.
4. Осигуряване на единен подход за реакция от всички педагогически специалисти и служители.
5. Подкрепа на засегнатите ученици и работа за промяна на поведението на учениците, проявили насилие или тормоз.
6. Активно взаимодействие с родителите и компетентните институции.
7. Проследяване на резултатите и предотвратяване на повторни прояви.

Чл. 3. Основни принципи

1. Защита на живота, здравето, достойнството и най-добрия интерес на детето.
2. Нулева толерантност към насилието и унижението.
3. Незабавна реакция при непосредствен риск.
4. Обективност и безпристрастност при изясняване на фактите.
5. Недопускане на дискриминация и стигматизиране.
6. Поверителност и защита на личните данни.
7. Съобразяване с възрастта, потребностите и индивидуалните особености на учениците.
8. Сътрудничество между училището, семейството и компетентните институции.
9. Проследяване на ефективността на предприетите мерки.

II. НОРМАТИВНИ ОСНОВАНИЯ

Чл. 4. Механизмът се разработва и прилага в съответствие с:

1. Закона за предучилищното и училищното образование.

2. Наредбата за приобщаващото образование.
3. Закона за закрила на детето.
4. Закона за защита от домашното насилие, когато е приложим към конкретния случай.
5. Наказателния кодекс и приложимите разпоредби на действащото законодателство, когато обстоятелствата налагат сезиране на компетентните органи.
6. Регламент (ЕС) 2016/679 и Закона за защита на личните данни.
7. Механизма за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование, утвърден от министъра на образованието и науката.
8. Алгоритъма за прилагане на механизма и съответните методически насоки на МОН.
9. Правилника за дейността на училището, училищните правила за поведение и другите приложими вътрешни документи.

Чл. 5. При противоречие между настоящия документ и действащ нормативен акт се прилага нормативният акт. При актуализиране на официалния механизъм или алгоритъм на МОН училищният документ се преразглежда и привежда в съответствие.

III. ОСНОВНИ ПОНЯТИЯ И РАЗПОЗНАВАНЕ НА ПРОЯВИТЕ

Чл. 6. Насилие

За целите на настоящия механизъм насилието се разглежда като поведение или действие, което причинява или създава риск от физическа, психическа, емоционална или друга вреда на дете или ученик.

Чл. 7. Тормоз

Тормозът е форма на агресивно поведение, при което се проявява умишлено причиняване на вреда, унижение или изолиране, често с повторяемост и неравновесие на силите между участниците.

При оценката се отчитат повторяемостта, възможността за самозащита, въздействието върху детето и конкретните обстоятелства.

Чл. 8. Форми на тормоз и насилие

1. **Физически:** удряне, ритане, блъскане, скубане, причиняване на болка, ограничаване на движенията или повреждане на вещи с цел сплашване.
2. **Вербални:** обиди, заплахи, унизителни прозвища, подигравки, злепоставяне и унизителни коментари.
3. **Психически и емоционални:** сплашване, унижение, системно засрамване, манипулиране и създаване на страх.
4. **Социални:** умишлено изолиране, изключване от групата, настройване на други ученици срещу дадено дете.
5. **Сексуализирани прояви:** нежелани сексуализирани коментари, посегателства, принуда или разпространяване на интимно съдържание.
6. **Кибертормоз:** заплахи, унизителни съобщения, разпространяване на обидно съдържание, злоупотреба със снимки и лични данни, създаване на унизителни профили или групи.

Чл. 9. Конфликт и тормоз

(1) Еднократен спор или конфликт между ученици с приблизително равни възможности за защита не се определя автоматично като тормоз.

(2) Всяка проява се оценява индивидуално. Еднократното тежко физическо или сексуализирано посегателство, сериозната заплаха или друга опасна проява изисква незабавна реакция, независимо дали е налице повторяемост.

(3) Не се допуска омаловажаване на сигнал с аргумента, че поведението е „шега“, „детска работа“ или „обичайно за възрастта“, без оценка на въздействието и риска.

IV. ОРГАНИЗАЦИЯ И ОТГОВОРНОСТИ

Чл. 10. Директор

Директорът:

1. Утвърждава механизма и свързаните с него училищни документи.
2. Определя със заповед състава на Координационния съвет.
3. Организира запознаването на служителите с процедурите за реакция.
4. Осигурява условия за регистриране и документиране на случаите.
5. Предприема действия за защита на учениците и уведомяване на компетентните органи, когато е необходимо.
6. Организира взаимодействието с родителите и външните институции.
7. Осъществява контрол върху изпълнението на механизма.

Чл. 11. Координационен съвет

(1) Координационният съвет се определя със заповед на директора.

(2) В състава му се включват председател и членове, съобразно структурата и кадровите възможности на училището.

(3) При необходимост в работата му могат да участват психолог, педагогически съветник, класен ръководител, образователен медиатор, представител на родителите или друг компетентен специалист, при спазване на правилата за поверителност.

(4) Координационният съвет:

1. Изготвя и предлага годишен план за превенция и интервенция.
2. Организира проучване на училищния климат и рисковите ситуации.
3. Предлага превантивни дейности на ниво училище и клас.
4. Подпомага служителите при прилагане на алгоритъма.
5. Анализира обобщена информация за регистрираните случаи.
6. Предлага мерки за подкрепа и предотвратяване на повторни прояви.
7. Организира информационни дейности за учениците, персонала и родителите.
8. Проследява изпълнението на плана и подготвя годишен отчет.

(5) Координационният съвет не замества задълженията на директора, класния ръководител или друг служител за незабавна реакция при конкретен инцидент.

Чл. 12. Класен ръководител

Класният ръководител:

1. Запознава учениците с правилата за безопасно общуване.
2. Насърчава подаването на сигнали и търсенето на помощ.
3. Реагира своевременно при съобщение за тормоз или насилие.
4. Уведомява директора или определеното от него отговорно лице.
5. Поддържа връзка с родителите в рамките на възложените му функции.
6. Участва в дейностите за подкрепа и проследяване.
7. Документира действията си по установения ред.

Чл. 13. Педагогически специалисти и служители

Всеки служител:

1. Наблюдава за рискови ситуации и прояви на насилие.
2. Прекратява опасната ситуация, когато може да го направи безопасно.
3. Осигурява необходимата първоначална подкрепа.
4. Съобщава незабавно при непосредствен риск.
5. Уведомява директора или определеното от него лице.
6. Предоставя точна информация за установените факти.
7. Спазва поверителността и не разпространява сведения извън необходимия служебен кръг.

Чл. 14. Ученици

Учениците се насърчават:

1. Да спазват правилата за безопасно и уважително общуване.
2. Да съобщават на доверен възрастен за тормоз, насилие или заплаха.
3. Да не участват в унизителни действия и разпространяване на обидно съдържание.
4. Да не насърчават насилието чрез снимане, споделяне или подстрекаване.
5. Да оказват подкрепа на съучениците си по безопасен начин.

Чл. 15. Родители

Родителите се насърчават да подават своевременно сигнали, да участват в срещи и да съдействат за изпълнение на мерките за подкрепа. Училището предоставя информация за предприетите действия в допустимия от закона обем.

V. ПРЕВЕНЦИЯ

Чл. 16. Превенция на ниво училище

Училището организира:

1. Запознаване на персонала с механизма, алгоритъма и реда за уведомяване.
2. Запознаване на учениците и родителите с училищните правила.
3. Периодичен преглед на организацията на дежурствата и местата с повишен риск.
4. Проучване на училищния климат чрез подходящи за възрастта анкети, разговори и други инструменти.
5. Обучения и вътрешноучилищни работни срещи за разпознаване и реакция при тормоз.

6. Инициативи за толерантност, приобщаване, емпатия и уважение към различията.
7. Дейности за дигитална безопасност и превенция на кибертормоза.
8. Сътрудничество с родителите и компетентните институции.

Чл. 17. Превенция на ниво клас

Класните ръководители организират:

1. Обсъждане и приемане на правила за поведение в класа.
2. Часове за социално-емоционални умения и управление на емоциите.
3. Дейности за разрешаване на конфликти без насилие.
4. Разговори за уважението, личните граници и правото на безопасност.
5. Подкрепа за ученици, които изпитват затруднения в общуването или приобщаването.
6. Проследяване на отношенията в класа и своевременно съобщаване на рискови ситуации.

Чл. 18. Оценка на училищния климат

(1) В началото на учебната година Координационният съвет организира оценка на ситуацията с тормоза и насилието.

(2) Проучването може да включва анонимни анкети, разговори с ученици, обобщени данни от регистрирани случаи и наблюдения на служителите.

(3) Резултатите се анализират обобщено, без ненужно разкриване на самоличността на учениците.

(4) При установяване на повишен риск се предлагат конкретни дейности и отговорници.

VI. КЛАСИФИКАЦИЯ НА СЛУЧАИТЕ И НИВА НА РЕАКЦИЯ

Чл. 19. Общ ред

Случаите се оценяват съгласно класификатора и алгоритъма на МОН. Посочените по-долу характеристики са ориентир за организацията на реакцията, а не заместител на официалната класификация.

Чл. 20. Първо ниво

(1) Обхваща ситуации, при които поведението представлява нарушение на правилата, без установени признаци за тежък инцидент или непосредствен сериозен риск, и които могат да бъдат овладени с подходяща педагогическа реакция.

(2) Примерни действия:

1. Прекратяване на проявата.
2. Спокоен разговор с участниците.
3. Изясняване на обстоятелствата.
4. Напомняне на правилата и обсъждане на последиците.
5. Подходяща подкрепа и възстановяване на безопасните отношения.

6. Документиране според училищната процедура и официалния алгоритъм.
7. Наблюдение дали поведението се повтаря.

Чл. 21. Второ ниво

(1) Обхваща повтарящи се прояви, системно нарушаване на правилата или ситуации, изискващи координирана работа с учениците, родителите и училищните специалисти.

(2) Примерни действия:

1. Уведомяване на директора или определеното от него отговорно лице.
2. Подробно документиране на случая.
3. Включване на Координационния съвет съобразно алгоритъма.
4. Уведомяване на родителите по установения ред.
5. Изготвяне на план за подкрепа и работа с участниците.
6. При необходимост – консултации с психолог, педагогически съветник или други специалисти.
7. Проследяване на изпълнението и оценка на резултатите.
8. Уведомяване на компетентни органи, когато законът или конкретният риск го изискват.

Чл. 22. Трето ниво

(1) Обхваща тежки случаи на насилие или ситуации, при които има сериозен риск за живота, здравето или безопасността на дете.

(2) Примерни действия:

1. Незабавно прекратяване на опасната ситуация, когато това може да стане безопасно.
2. Осигуряване на безопасността на засегнатото дете и останалите ученици.
3. Незабавно търсене на спешна помощ на телефон 112 при непосредствена опасност или необходимост от спешна медицинска намеса.
4. Незабавно уведомяване на директора.
5. Уведомяване на компетентните органи съгласно приложимите законови изисквания и алгоритъма на МОН.
6. Уведомяване на родителите, когато това е безопасно и съобразено с интереса на детето.
7. Запазване на наличната информация и документиране на предприетите действия.
8. Организиране на подкрепа и последващо проследяване.

(3) Не се изчаква повторяемост, заседание на Координационния съвет или приключване на вътрешна проверка, когато има непосредствен риск или задължение за незабавно уведомяване.

VII. АЛГОРИТЪМ ЗА ДЕЙСТВИЕ ПРИ СИГНАЛ ИЛИ УСТАНОВЕН СЛУЧАЙ

Чл. 23. Получаване на сигнал

(1) Сигнал може да бъде подаден от ученик, родител, учител, друг служител или свидетел, както и да бъде установен чрез непосредствено наблюдение.

(2) Сигналът се приема сериозно независимо от начина на подаване.

(3) При приемането се уточняват, доколкото е възможно:

1. Какво се е случило.
2. Кога и къде се е случило.
3. Кои лица са засегнати.
4. Има ли непосредствен риск или нараняване.
5. Има ли свидетели или налични материали.
6. Каква помощ е необходима незабавно.

Чл. 24. Незабавна реакция

1. Служителят прекратява проявата, когато това може да бъде направено безопасно.
2. При необходимост участниците се разделят.
3. Осигурява се безопасно място за засегнатия ученик.
4. Проверява се необходимостта от медицинска помощ.
5. При сериозна опасност се търси помощ от спешните служби.
6. Не се допуска публично унижаване, заплашване или принуждаване на ученика да разказва многократно случилото се пред различни лица.

Чл. 25. Уведомяване

1. Служителят уведомява директора или определеното от него отговорно лице по установения ред.
2. При непосредствен риск се действа незабавно, без изчакване на обичайните административни процедури.
3. Родителите се уведомяват своевременно съобразно характера на случая и приложимите правила.
4. Компетентните органи се уведомяват в предвидените от закона случаи и срокове.
5. Ако има основания да се смята, че уведомяването на родител може да изложи детето на допълнителен риск, се търси съдействие от компетентните органи преди предприемане на действие, което може да застраши безопасността му.

Чл. 26. Изясняване на обстоятелствата

1. Изясняването се извършва своевременно и по подходящ за възрастта начин.
2. Участниците се изслушват без внушаващи въпроси и без предварително определяне на виновност.
3. Сведенията се записват точно и се разграничават от предположенията.
4. При необходимост се събират сведения от свидетели и се запазват предоставени материали.
5. Не се провеждат принудителни съвместни разговори или помирителни процедури, когато има неравновесие на силите, страх, заплаха или риск от повторно увреждане.

Чл. 27. Определяне на ниво и мерки

1. Случаят се оценява съгласно официалния класификатор и алгоритъм на МОН.
2. Определят се необходимите действия и отговорните лица.
3. При необходимост се включва Координационният съвет.
4. При случаи с повишен риск се разработва план за подкрепа и проследяване.
5. Вътрешните мерки не заменят задължението за уведомяване на компетентните

Чл. 28. Документиране

За случая се създава документация съобразно приложимата процедура, която може да включва:

1. Формуляр за регистриране на случай.
2. Описание на установените факти.
3. Данни за предприетите незабавни мерки.
4. Данни за уведомяването на родителите и компетентните органи.
5. План за последваща подкрепа.
6. Записи за проследяването и резултата.
7. Протоколи от заседания или срещи, когато са необходими.

Чл. 29. Проследяване

1. Определя се отговорно лице за последващото наблюдение.
2. Проверява се дали проявата е прекратена.
3. Оценява се безопасността и благополучието на засегнатия ученик.
4. При повторение или неефективност на мерките се предприемат допълнителни действия.
5. Случаят се приключва след преценка, че са изпълнени необходимите мерки и е направена оценка на резултата.

VIII. ПОДКРЕПА ЗА УЧЕНИЦИТЕ И РАБОТА С РОДИТЕЛИТЕ

Чл. 30. Подкрепа за засегнатия ученик

Подкрепата може да включва:

1. Осигуряване на безопасна среда и доверен възрастен.
2. Педагогическо и психологическо консултиране.
3. Наблюдение за признаци на страх, изолация или повторно насилие.
4. Подходящи мерки за защита от ответни действия.
5. Сътрудничество със семейството.
6. Насочване към компетентни услуги, когато е необходимо.

Чл. 31. Работа с ученик, проявил тормоз или насилие

1. Изясняват се обстоятелствата и потребностите на ученика.
2. Прилагат се подходящи педагогически мерки и подкрепа за промяна на поведението.
3. Работи се върху емпатията, самоконтрола и отговорността.
4. При необходимост се включват родителите и училищните специалисти.
5. Прилагат се предвидените в закона мерки и санкции при наличие на законови основания и след спазване на съответната процедура.
6. Проследява се дали поведението се повтаря.

Чл. 32. Работа с класа

Когато случаят засяга групата или паралелката, се предприемат подходящи действия за възстановяване на безопасния климат, преодоляване на страха и изолацията и недопускане на разпространение на слухове или ответни прояви.

Чл. 33. Родители

(1) Родителите се информират за предприетите действия в допустимия от закона обем.

(2) Срещите се провеждат при спазване на принципите на уважение, обективност и защита на детето.

(3) Не се разкриват ненужно лични данни или подробности за други деца.

IX. ДОКУМЕНТАЦИЯ, ПОВЕРИТЕЛНОСТ И СЪХРАНЕНИЕ

Чл. 34. Училището поддържа документация за регистрираните случаи съобразно официалния механизъм на МОН и вътрешните правила.

Чл. 35. В документацията се вписват само необходимите данни за установяване на случая, предприетите мерки и проследяването му.

Чл. 36. Достъп до документацията имат само оправомощените лица, когато това е необходимо за изпълнение на служебните им задължения.

Чл. 37. Документите се съхраняват по определен от училището ред, съобразен с приложимите изисквания за защита на личните данни, архивиране и срокове за съхранение.

Чл. 38. Не се допуска обсъждане на идентифициращи подробности за случая пред лица, които нямат служебна необходимост от достъп до информацията.

X. МОНИТОРИНГ И ОТЧЕТНОСТ

Чл. 39. Координационният съвет извършва периодичен преглед на изпълнението на плана за превенция и на ефективността на мерките.

Чл. 40. В края на учебната година се изготвя обобщен отчет, който включва:

1. Изпълнени превантивни дейности.
2. Проведени обучения и информационни срещи.
3. Обобщени данни за регистрираните случаи, без ненужно разкриване на лични данни.
4. Предприети мерки и резултати.
5. Установени затруднения и рискове.
6. Предложения за подобряване на училищната политика.

Чл. 41. Броят на сигналите не се използва самостоятелно като показател за ефективност. Отчитат се своевременността на реакцията, качеството на подкрепата, проследяването и усещането за сигурност сред учениците.

XI. ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Чл. 42. Настоящият механизъм се прилага съвместно с официалния механизъм и алгоритъм на МОН, единните училищни правила, плана на Координационния съвет и останалите приложими вътрешни документи.

Чл. 43. Механизмът се довежда до знанието на педагогическите специалисти и служителите. Учениците и родителите се запознават с подходящите за тях правила и начини за подаване на сигнал.

Чл. 44. Механизмът се преразглежда при промяна в нормативната уредба, официалните указания на МОН или установена необходимост от актуализация.

Чл. 45. Механизмът влиза в сила от датата на утвърждаването му със заповед на директора.

ДИРЕКТОР: МАЯ КОЛЕВА

Подпис: .....

Дата: 14.09.2026 г.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 1

Кратък алгоритъм за действие при тормоз или насилие

Стъпка 1. Разпознаване и сигнал

Служител наблюдава проявата или получава сигнал от ученик, родител или друго лице.

Стъпка 2. Незабавна защита

- Прекратява опасното поведение, когато е безопасно.
- Осигурява безопасност на учениците.
- При необходимост търси медицинска помощ или телефон 112.

Стъпка 3. Уведомяване

- Уведомява директора или определеното от него отговорно лице.
- Уведомява родителите съобразно приложимия ред.
- При необходимост уведомява компетентните органи незабавно.

Стъпка 4. Документиране

- Записва факти, дата, час, място и участници.
- Попълва утвърдения формуляр.
- Запазва наличните сведения и материали по установения ред.

Стъпка 5. Оценка и мерки

- Определя се нивото по официалния класификатор на МОН.
- При необходимост се включва Координационният съвет.
- Определят се мерки за защита и подкрепа.

Стъпка 6. Проследяване

- Проверява се дали поведението е прекратено.
- Оценява се рискът от повторение.
- При необходимост мерките се актуализират.

Важно: При непосредствена опасност защитните действия и задължителното уведомяване не се отлагат заради документиране или заседание.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 2

Формуляр за регистриране и документиране на случай

ОУ „Неофит Рилски“ – Габрово

Регистрационен №: .....

Дата и час на сигнала: .....

Лице, приело сигнала: .....

Начин на получаване:

☐ Устно ☐ Писмено ☐ Телефон ☐ Електронно ☐ Непосредствено наблюдение

1. Данни за случая

Дата, час и място на проявата: .....

Клас/паралелка: .....

2. Описание на фактите

.....

.....

.....

3. Участници и свидетели

Засегнат ученик/лице: .....

Друг участник/участници: .....

Свидетели: .....

4. Предварителна оценка

☐ Първо ниво ☐ Второ ниво ☐ Трето ниво ☐ Необходима е допълнителна преценка

Основания: .....

5. Незабавни действия

.....

Родители: .....

Директор/отговорно лице: .....

Компетентни органи, когато е приложимо: .....

7. Последваща подкрепа и проследяване

Предприети мерки: .....

Отговорно лице: ..... Срок: .....

Дата на проследяване: .....

Резултат: .....

Статус: ☐ Активен ☐ Приключен ☐ Необходими са допълнителни мерки

Попълнил: ..... Подпис: .....

Дата: .....

ПРИЛОЖЕНИЕ № 3

Образец на план за подкрепа и проследяване

Регистрационен № на случая: .....

Дата на изготвяне: .....

1. Установени потребности и рискове

.....

2. Цели на подкрепата

.....

3. Планирани действия

Дейност	Отговорник	Срок	Очакван резултат
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....

4. Необходима подкрепа

☐ Педагогическа ☐ Психологическа ☐ Работа с родителите ☐ Друга

Описание: .....

5. Проследяване

Дата: .....

Установен резултат: .....

Необходими допълнителни действия: .....

Отговорно лице: ..... Подпис: .....

ПРИЛОЖЕНИЕ № 4

Регистър на случаите на тормоз и насилие

Регистърът се води при спазване на официалните изисквания и вътрешните правила за защита на личните данни.

№	Дата	Кратко описание/вид на случая	Ниво по механизма	Предприети мерки	Проследяване
1	.....	.....	.....	.....	.....
2	.....	.....	.....	.....	.....
3	.....	.....	.....	.....	.....

Имената и подробните лични данни се съхраняват в отделната документация с ограничен достъп. Регистърът се попълва и съхранява съобразно актуалния официален механизъм и училищната процедура.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 5

Протокол от заседание на Координационния съвет

ОУ „Неофит Рилски“ – Габрово

Протокол № ..... / дата: .....

Присъстващи: .....

Дневен ред:

1. .....
2. .....
3. .....

Обсъждания и решения:

.....

.....

Решение/дейност	**Отговорник**	**Срок**
.....	.....	.....
.....	.....	.....

Председател: ..... Подпис: .....

Членове: .....

ПРИЛОЖЕНИЕ № 6

Годишен преглед на ефективността на механизма

Учебна година: 2026/2027

1. Проведени превантивни дейности: .....
2. Проведени обучения и срещи: .....
3. Обобщен брой регистрирани случаи: .....
4. Изпълнени мерки за подкрепа: .....
5. Резултати от проследяването: .....
6. Установени рискови места или ситуации: .....
7. Препоръки за следващата учебна година: .....

Изготвил: ..... Дата: .....

Председател на Координационния съвет: .....

Директор: .....